Epoca dubelor negre

Rezistența armată la comunism

I

Orice istorie a românilor după război are datoria să înceapă cu începutul: vinderea țărilor din Europa de Răsărit lui Stalin de către puterile occidentale (nominal de către Roosevelt și Churchill), în schimbul acordului Moscovei pentru înființarea statului Israel. A doua operație a fost aceea de a confecționa, cu mijloacele cele mai dure, o nouă suprastructură instituțională statelor din Europa de Răsărit, prin export de modele și cadre de la Moscova, în rîndul cărora evreii au ocupat un rol decisiv. Explicabilele încercări ale unor politologi, istorici sau rabini evrei, de a escamota această dură situație se izbise de peretele tragic al realităților consumate și de urmările lor. Opresiunea la care a fost supusă întreaga societate românească după război, în valuri, cu metode de o indescriptibilă barbarie, a produs traume greu de cîntărit. N-a fost doar o răfuială cu „exploatatorii", așa cum, programatic, au declarat reprezentanții primului regim comunist din România, ci o răfuială cu întregul popor al țării, urmărindu-se lichidarea oricărei rezistențe, și, mai ales, a persoanelor cu constiință națională și cu posibilități și capacități de lider de opinie, de lider politic. Între țările din Estul Europei, România a avut, față de fosta Uniune Sovietică, poziția cea mai grea, fiind și țara cel mai greu lovită dintre suratele ocupate de Armata Roșie. Izolată în mijlocul lagărului comunist, România a devenit o țară anonimă atît pentru Occidentul European, cît și pentru vecinii ei, pînă în anii războiului românesc cu CAER-ul. Dacă despre Germania de Est, despre Iugoslavia, despre Ungaria, despre Polonia se vorbea pînă atunci în țările occidentale, despre România nu se spunea aproape nimic.

Disidența iugoslavă, rebeliunile armate din Berlin, din Ungaria, din Polonia avuseseră ecou în Occident, mai ales pentru că, după unele semne, forțe secrete occidentale fuseseră implicate în aceste acțiuni. Occidentul care trădase practic Răsăritul European, încălcîndu-și promisiunile umanitare, atîta cu perfidie un foc pe care n-avea cum să-l alimenteze. Încurajarea la acțiune anticomunistă a societăților răsăritene ale Europei a dus la victime cu atît mai inutile, cu cît la antibolșevism jertfa lor a fost tratată cu indiferență de agitatorii vestici. Din acest complex de imprejurări au rezultat o imagine și o concluzie, după care România ar fi fost cea mai pasivă țară față de ocupația comunistă, țara cu cei mai multi colaboraționiști, țara care a dat cei mai mulți vinovați, deci, țara cea mai culpabilizabilă. Cei citiva dizidenți români, recrutați dintre figurile marginale ale lumii literare, au fost tratați cu o nemăsurată atenție în Occident, cu atît mai mult cu cît dizidenții au vorbit despre o Românie colaboraționistă prin definiție și tot prin definiție culpabilă.

Orice luptător veritabil împotriva comunismului trebuia să știe, dacă era român și nu numai, că singurul stat din această parte a Europei, care a rămas în cele din urmă imun la răzmerița bolșevică din 1917 (întinsă din Rusia în fosta Austro-Ungarie și în Germania), a fost România. Mai mult decît atît. România a aminat cu un sfert de veac înaintarea comunismului în Europa prin lichidarea colaborării militaro-comuniste dintre Bela Kun și Lenin, încununată cu înălțarea din 1919 a opincii românești pe Parlamentul din Budapesta. Din această pricină Biroul politic al Kominternului a decretat că poporul român nu are vocație revoluționară, fiind un popor prin definiție reacționar. Urmările sălbatice ale acestor concluzii societatea românească le-a trăit pe propria piele în timpul ocupației sovietice și al dictaturii comuniste. Față de epopeea crîncenă a rezistenței românești la instalarea comunismului în România, dizidenta (despre care s-a vorbit nepermis de mult înainte de 1989, dar mai ales după aceea) a fost un spectacol de operetă.

Tributul de sînge oferit de poporul român istoriei în rezistența sa anticomunistă rămîne incalculabil. Au murit în lupta împotriva ocupantului rosu și a regimului comunist nenumărați oameni, bărbați și femei, copii și bătrîni, din toate clasele și profesiile societății românești, iar actele de nesupunere, de insurgență, de revoltă și de opoziție armată au durat paisprezece ani după război, fără ca Europa „drepturilor omului" să le urmărească și să le ajute, fără ca în țările din jur să existe, după știrile de pînă acum, acțiuni anticomuniste asemănătoare, de astfel de proporții. Imediat după intrarea trupelor sovietice în România, a început teroarea armatei de ocupație, comparabilă cu teroarea năvălirilor medievale, fată de care însă a avut un caracter mai statornic și mai organizat. Terorii armatei de ocupație i-a urmat, la scurtă vreme (adăugindu-i-se, de fapt), teroarea polițienească a unor formații de represiune, alcătuite, sub gir comunist, din figurile cele mai declasate sau neglejate ale societății, în al treilea an, pe vremea secetei și a alegerilor din 1946, acestor terori le-a urmat teroarea alegerilor, față de care vechile și mult batjocoritele alegeri burgheze reprezintă ceva idilic. Era vizibil că orînduirea de ocupație, care vorbea în fiecare moment despre popor și despre democrație, tindea la lichidarea ambilor factori. I-a urmat a patra teroare, teroarea colectivizărilor forțate, care adus la numeroase și ample revolte țărănești. I-a urmat apoi teroarea contra celor care au luat în mină armele, nădăjduind o răsturnare a criminalului regim comunist de ocupație. Rezistența începută în 1944 a luat calea rebeliunii armate, a luptelor de partizani, care au durat paisprezece ani, aproape în întreaga țară, dar mai ales în vechile vetre de rezistență istorică. Ultimul partizan, izolat, a fost capturat în 1962, în Munții Făgărașului.

Istoriografia română are de recuperat pentru generațiile prezente și viitoare toate acele dovezi care atestă demnitatea umană, demnitatea națională a unor oameni care nu acceptă să fie tratați ca animalele, care preferă moartea unei vieți lipsite de orice perspectivă. Satele românești au cunoscut teroarea din primele clipe ale intrării armatei frățești a Moscovei în țară. Sudul Moldovei a fost supus unei adevărate exterminări, în vederea unei protectate alipiri a acestui teritoriu la U.R.S.S. O experiență care lichida orice iluzie a fost aceea a alegerilor, în care cele mai sălbatice metode au fost puse în sluiba unei democrații mongole. I-a urmat colectivizarea prin forță, care a dus la mari împotriviri țărănești. O mișcare țărănească, pe vremea cînd era prefect în Dolj, un Cumpănașu, a fost sfîșiată de forțele polițienești. O rezistență masivă a opus colectivizării țărănimea dobrogeană din satele Cicurova, Mihai Viteazul, Camena, Slava, Stejaru, Panduru, Sarighiol și altele, locuite mai ales de aromâni veniți din sudul Dunării. Nicolae Ceaușescu, care răspundea atunci de colectivizarea și „pacificarea" Dobrogei, a trimis artileria împotriva satelor rebele. Au urmat arestări, deportări, internări, munca exterminatorie de la Canalul Dunăre—Marea Neagră. Înarmați cu furci și coase, țăranii unor comune din județul Bihor (Căpîlna, Chesa, Rohan) au ieșit înaintea poliției, care, datorită unui procuror onest, n-a putut face arestări. Procurorul a fost apoi demis ca sabotor. În Sudul Moldovei, țăranii care nu voiau să se înscrie în „colhoz" au fost puși sub tirul tunurilor și al tancurilor de către același Nicolae Ceaușescu, care a făcut ulterior arestări masive. Pentru țărănimea română, care, deși fără arme, s-a opus măsurilor silnice, colectivizarea a însemnat un masacru. Țăranii răzvrătiți de la Blejești și Rădulești (tot din sudul Moldovei) l-au capturat pe Nicolae Ceaușescu, care le-a promis că le va pleda cauza în fața autorităților, în schimbul libertății. După eliberare a revenit, însoțit de unități militare, care au împușcat demonstrativ oameni, lăsîndu-le cadavrele spre putrezire, la vedere, au făcut arestări masive și au trimis pe prizonieri la Canal. O mare revoltă țărănească, izbucnită în miezul Transilvaniei (la Seleuș, Coroiu, Talpeș, Făgădău, Bereghiu etc.), a fost reprimată cu ajutorul artileriei, de colonelul Cseller Janos, șeful poliției secrete a M.A.I., care răspundea de județele Bihor, Mărcmures și Arad, devenit mai tîrziu șeful celebrei închisori politice de la Pitești.

Banatul a fost, lungă vreme, gazda unor grupuri armate de rezistență împotriva ocupației comuniste. Vecinătatea Banatului cu Iugoslavia, care lesise din lagărul socialist și promitea a deveni o posibilitate de contact cu Occidentul, a încurajat aceste acțiuni. Un grup de rezistență a fost condus de lugojanul Ion Ută, colonel, altul își avea centrul de comandă la Teregova (jud. Severin), sub conducerea lui Spiru Blănaru, cărora li s-a alăturat și cel condus de Gheorghe Ionescu, în jurul Aradului și Timișoarei au acționat Ion Tănase și oamenii lui. Se proiecta o mare revoltă în martie 1949, care tintea la ocuparea orașului Caransebeș și la preluarea puterii, proiect care n-a reușit. Împotriva acestor grupuri anticomuniste erau concentrate forțe militare numeroase, iscoade active, pe fondul terorizării fără precedent a satelor din zonă. Mii de arestări au dus la internarea și chinuirea inimaginabilă a unor colaboratori reali sau presupuși ai celor fugiți în munți. Un proces al partizanilor din munți a avut loc în 1949, la Timișoara.

Din Timișoara era și Adrian Mihuț, care a jucat cu eficiență rolul unui justițiar în zona Aradului, timp de opt ani, și care a murit executat în închisoarea de la Jilava. În literatura realismului socialist, lupta partizanilor din munți a fost înfățișată pe dos, în poeme ca „Lazăr de la Rusca", de exemplu, unde autorul (Dan Deșliu, e drept, în 1989 printre „dizidenții" care au alăturat Consiliul F.S.N.)

II

Dacă istoriografia română n-a avut în vedere aceste teme pînă în 1989, ea n-a arătat nici un interes pentru ele nici după 1989. În afara țării, în emigrația din Occident, s-au făcut însă unele eforturi de a colecta informații privind lupta românilor retrași în munți, decișI mai curînd să moară decît să se supună ocupației și dictaturii comuniste. În 1987, Cicerone Ioanitoiu a tipărit cartea „Rezistența armată a românilor împotriva comunismului" (Editura CORESI, Viganelo, Elveția). Un alt autor a prezentat cazul partizanilor români parașutați în munții Carpați. În 1988, la Miami Beach, Florida, Traian Golea a tipărit lucrarea „România dincolo de limita răbdării — un apel disperat adresat lumii libere". În care se încearcă o retrospectivă succintă, de la rezistența armată în munți, pînă la grevele și manifestațiile comuniste din ultimele două decenii. Traian Golea este și autorul reconstituirii „Procesul din 1953" (Miami, 1983), în care ni se prezintă cazul românilor parașutați în România în 1953, din Occident, dar deconspirați tot de către agenți occidentali sovieticilor. Așteptați la locurile de aterizare, parașutiștii au fost fie lichidați pe loc, fie capturați mai tîrziu și apoi judecați și condamnați la moarte, sentință executată la Jilava. Eșecul parașutării din 1953 a retezat multe iluzii atît românilor refugiați în Occident, cît și celor rămași în România, care au putut fi cît de cît la curent cu evenimentul.

Munții Carpați au fost mediul prielnic al acestei lupte disperate, care a antrenat un număr incalculabil de persoane, mai mare oricum decît cei prinși, uciși pe loc sau cei trimiși, după procese sumare, uneori fără ele, la Canal sau în pușcării politice celebre. Un sediu al rezistenței multiple și îndelungate s-a aflat în Munții Apuseni. Diamandi, care conducea un grup de partizani în Munțele Bălșoara, a reușit chiar să cucerească localitatea Bălșoara, arestînd pe reprezentanții partidului comunist și ai aparatului de stat. Bălșoara a fost însă înconjurată cu brigăzi de infanterie și artilerie, care au strîns femei și copii din împrejurimi și i-au folosit ca scut al propriei înaintări. În fața cinicei soluții, grupul Diamandi a părăsit Bălșoara. Pentru bănulala de a fi colaborat cu grupurile de partizani Dabija și Diamandi, țăranii moți au fost arestați în masă, golindu-se satele, unde vitele au început să moară de foame. Între procedeele obișnuite ale terorii era, pe primul loc, împușcarea la margine de drum și lăsarea cadavrelor la vedere. Drumurile din Apuseni erau presărate cu cadavre de țărani lăsate să putrezească, pentru intimidarea localnicilor. S-a făcut o intrare glorioasă în literatura realismului socialist cu nuvela „Vînătoare de lupi", inspirată de descinderile M.A.I. în munții Banatului.) Arestați, chinuiți, unii dintre cei prinși erau executați fără nici o judecată, iar cadavrele aruncate noaptea în plină stradă, în fața magazinelor, cu scopul evident al derutării și intimidării populației. Epoca dubelor negre a presărat țara cu un număr nesfîrșit de morți. Grupul fraților Arnăuțoiu a luptat în Făgăraș pînă în 1959, cînd a fost lichidat cu mijloacele cunoscute. Un alt grup de partizani, cu un sfîrșit la fel de tragic, a hălăduit o vreme în Munții Mehedinți, distingîndu-se prin numărul mare de studenți și de ofițeri pe care-i cuprindea. Grupul Mehedinți a apărut după exterminarea partizanilor din Banat.

Cercetătorii de pînă acum al fenomenului rezistenței armate românești împotriva comunismului consideră anul 1949 drept an de vîrf al acestei împotriviri. În acest an se ilustrează în Vrancea cele două grupe de partizani conduse de frații Ionel și Gheorghe Paraginâ, unul al bătrînilor și unul al tinerilor. Un ofiter M.A.I. infiltrat între ei a dus la căderea ambelor grupuri. Zeci de bănuiți au fost uciși, iar 5 000 de țărani au fost arestați. Teroarea care a urmat suprimării celor două grupuri de bărbați a dus la o insurecție generalizată în Vrancea, în 1951, cînd satele Neruja, Pauleștî, Birsești, Tulnici, Vizantea, Valea Sării, Vrincioaia, Andreiașu, Negrilești, Suseni, Nistorești, Lepșa, Costești, Străoani și Movilița s-au ridicat compact, dînd foc sediilor P.C.R. și ale celor de poliție. Între conducătorii s-au aflat colonelul Lupea și Gheorghe Bălan (supraviețuitor al grupului de partizani lichidat mai înainte). A fost aruncată împotriva sătelor răsculate infanteria și mai ales artileria. Colonelul Lupea a fost prins, condamnat și executat. Gheorghe Bălan, luat prizonier, a fost pus în lanțuri, aruncat într-un beci, de unde a fost scos după un an, pentru a fi executat. Familii întregi au fost arestate și distruse. Caracterul de genocid al acestor represiuni este în afara oricărei discuții. Iar acest genocid are toate caracterele unui etnocid.

În nordul Moldovei au acționat alte grupe de partizani, intitulate „Gărzile lui Decebal", conduse de starețul Filaret și de Jenică Arnăutu, un ofiter tînăr, care a fost arestat, dar a reușit să fugă în munți, unde a organizat o grupă de rezistență. Au fost urmăriți și capturați, suportînd chinuri cumplite, urmate de o moarte clinească. În Maramureș, rezistența a îmbrăcat atît forme individuale, cît și colective, impresionantă fiind hotărîrea unor elevi din clasele a V-a și a VI-a, al căror părinți fuseseră arestați, de a părăsi școala și a se retrage în *pădure la partizani. Represaliile împotriva elevilor le-a condus Cseller Lajos, de la poliția secretă din Baia Mare.* Maltratările, omuciderile erau în practica curentă a represiunii, supraviețuitorii ajungînd la închisoare, care era un tunel al morții. Unul din prinșii lui Cseller a fost ucis, iar cadavrul tirît pe străzile Sighetului, spre vederea populației scoasă cu forța la priveală.

Fenomenul rezistenței anticomuniste este incomparabil mai masiv și mai important pentru viața socială și politică românească decît acela al disidenței. Dacă ultima s-ar fi revendicat din prima, preluindu-i grava și simbolica mostenire, ne-am fi aflat în fața unui act de constiință și de perspectivă istorică asumat în chip salutar. Dar nu s-a întîmplat astfel. Explicația poate fi căutată în manipularea disidenței de către filiera kominternistă din România, care și-a justificat curent represiunile de tipul genocidului, pe motiv că mulți dintre acești luptători au provenit din rîndurile legionarilor! Într-adevăr, mulți dintre cei pe care-i pomenesc cărțile lui Ioanițoiu, Golea, Pantazi, Voverca, sînt legionari, ca și unii din autorii cărților. Dar asta nu înlătură deloc practica de genocid folosită de forțele de represiune ale partidului de ocupație împotriva lor. Este una din cele mai funeste moșteniri ale propagandei comuniste din România aceea de a nu-i considera pe legionari oameni.

Dar istoria rezistențelor anticomuniste românești nu se suprapune istoriei legionarismului român, așa cum a afirmat propaganda comunistă din România, pentru a acoperi chipul celor uciși sau martirizați de oprobriu, ci se interferează doar cu ea. Satele din Vrancea, care se ridică împotriva forțelor opresive ale regimului comunist, ca și cele din Dobrogea, din Munții Apuseni, din Arges sau din Bucovina reprezintă mai mult decît gestul politic disperat al unor foști membri ai mișcării legionare. Este vorba de o rezistență de masă și de o teroare comunistă nediferențiată, care vede dușmani peste tot. Dar, chiar dacă ar fi fost în întregime legionară, rezistența armată la comunism ar fi fost expresia unei rezistențe naționale îndreptățite. Dintr-o decență seculară, poporul român nu-și exhibă rănile. Gestul unor supraviețuitori ai represiunilor anticomuniste de a schița un bilanț, oricît de sumar și de neanalitic, este tocmai de aceea binevenit. **Înainte și după rebeliunile armate, repede reprimate, din Berlin, din Budapesta și din Polonia, românii s-au aflat pe aproape întreaga hartă a țării cu arma în mină împotriva ocupantului comunist și a slugilor pe care le aducea cu el.** Contestarea anticomunismului românesc, vechi și masiv, se face din ignorantă sau din interes. Subtirii anticomuniști de astăzi, care sînt uneori și autori direcți ai represiunilor de masă de ieri, au acest interes. Între rezistența anticomunistă din România, prima constituie o expresie mai caracteristică și mai națională românească, un mai nobil blazon.

MIHAI UNGHEANU